



‘Zoektocht in de bodem’, de winnaar 2024. FOTO: MEDIAHUIS NOORD

Groningse ‘turftoren’ winnaar Folly Art Norg

JOEP VAN RUITEN

NORG Het nutteloze bouwwerk ‘Zoektocht in de bodem’ van architectenbureau Vector-i uit Groningen is door een vakjury uitgeroepen tot winnaar van Folly Art Norg 2024.

Dat is zondag op de slotdag van de (kunst)route voor ‘dwaasbouwsels’ bekendgemaakt. De prijs van het publiek ging naar ‘Stairway to heaven’ van Jan van Dalen en Minne Galama uit Oosterwolde.

Henri van Hoeven en Sanne Dijkstra van Vector-i bouwden een toren geïnspireerd op de turfwinning in Noord-Nederland. Met hun tijdelijke bouwwerk leveren ze commentaar op de wijze waarop het landschap door menselijk ingrijpen zowel in positieve als negatieve zin kan veranderen. Afgelopen weken lieten bezoekers in de toren kleine giften achter.

Achter de folly van Van Dalen en Galama ging eveneens een morele boodschap schuil. Hun bouwswel, geïnspireerd op de gelijknamige rocksong van Led Zeppelin, stelt dat het streven

naar rijkdom niet zonder consequenties is: vroeg of laat komt de mens zichzelf tegen.

De route telde dit jaar 21 folies van bouwers uit binnen- en buitenland. Zondag bleken ze de storm van afgelopen weekend goed te hebben doorstaan. Er waren slecht een paar reparaties nodig, onder meer aan de folly *Sporenvangers*. *Zwe(r)ven de steen* van Peter Huibers was al eerder bezwaken, door een constructieprobleem.

Op een plek moest de route vanwege een omgewaaid eik worden aangepast. Het aantal bezoekers was op de slotdag nog niet bekend. Volgens voorzitter Ina Reynders komt het aantal in de buurt van de 10.000 in 2023.

Zondag werden ook twee onderscheidingen uitgereikt voor bijdragen aan het behalen van de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties, de zogeheten Sustainable Development Goals. Een daarvan ging naar de maker van de folly *Colorful World*, Nico van Bockhooven, de ander was voor de organisatie van Folly Art Norg zelf.

Nieuwe naam voor CBK Emmen: Diep

EMMEN Het Centrum voor Beeldende Kunst in Emmen (CBK) krijgt een nieuwe naam: Diep

Vooruitlopend op de officiële bekendmaking, 14 september tijdens het Uifestival in Emmen, zijn op verschillende locaties billboard geplaatst die de naam aankondigen. Diep wordt gevestigd in het Rensenspark op de plek waar tot 2016 het biochron van de diertuin in Emmen was gevestigd.

Wanneer de opening plaatsvindt, is nog niet bekend. De verbouwing heeft vertraging opgelopen door lekkages, ook is

sprake van meerkosten. Aanvankelijk was het de bedoeling dat de ruimte dit voorjaar zou openen. De activiteiten van wat nu nog Centrum Beeldende Kunst Emmen heet gaan gewoon door, op steeds wisselende locaties.

Nederland kent sinds de jaren tachtig centra voor beeldende kunst, opgericht om beeldende kunst te bevorderen en kunstenaars te ondersteunen. De laatste jaren worden ze steeds vaker opgeheven, of ze veranderen van naam en functie. Die in Assen verdween eind 2015. Die Groningen heet sinds begin 2021 Kunstpunt.



Bouw van het nieuwe onderkomen voor CBK Emmen.

FOTO: MEDIAHUIS NOORD

Wat is eigenlijk onze regionale identiteit? En hoe ontstaan die karakteristieke kenmerken? De Drentse historicus Maarten Zwiers laat er tijdens Noorderzon in Groningen zijn licht over schijnen. „Als je regionale identiteit te strak definieert, leidt dat vaak tot een politiek van uitsluiting.”

MARTIN GROENEWOLD

Niet om oude koeien uit de sloot te halen, maar even terug naar april van dit jaar. In het tv-programma *Vandaag Inside* gaat het over het bevorderen van de Friese taal en cultuur. PvdA-Kamerlid Habtamu de Hoop uit Wommels reageert opgetogen op de voorgenomen investering van 18 miljoen euro.

„Hij staat hier uit zijn nek te lullen”, zegt opiniemaker Johan Derksen na afloop van het fragment. „Iemand die in Friesland geboren is, heeft het recht om er zo over te praten. Hij is toch geen Fries?” En even later: „Ik ben toch ook geen Surinamer?”

Historicus Maarten Zwiers schudt het hoofd. „Eigenlijk zegt Derksen dus: een Fries is een witte jongen in een overall die in de Kameleon vaart”, chargeert hij. „Dat is een heel traditioneel beeld. Regionale identiteit laat zich niet op die manier definiëren.”

Al proberen sommige mensen dat natuurlijk wel, zegt de 44-jarige Drent, die zich aan de Rijksuniversiteit Groningen specialiseerde in onder meer de Nedersaksische geschiedenis en cultuur. „Dit is Groningen, dit is de Achterhoek. Maar het Nedersaksisch taalgebied is pluriform en veelzijdig en kent verschillende culturen. Daarbinnen bestaan allerlei opvattingen over waar de regio voor staat. Als je regionale identiteit te strak definieert, zit daar bijna altijd een politiek van uitsluiting bij.”

Zwiers deed eerder onderzoek naar de cultuur van het Amerikaanse zuiden. „Ik ben me bewust van de machtsaspecten die achter het proces van identiteitsvorming zitten. In het zuiden van de Verenigde Staten zie je die heel sterk terugkomen.”

WITTE WIEVEN

Onder de vlag van Studium Generale wordt het thema regionale identiteit op Noorderzon van verschillende kanten belicht. Zo ontvangt Jetse Goris, drummer bij Pé Daal-emmer & Rooie Rinus, streektaalconsulent Fieke Gosselaar. Zij maakte een cursus Gronings voor de Rijksuniversiteit Groningen. „Arjan Sterken van de Nijmeegse Radboud Universiteit legt uit wat religie en volksge-loof – zoals mythes en sagen over witte

“**MENSEN GAAN OP ZOEK NAAR DINGEN DIE GRIJPBAAR ZIJN EN VERTROUWD**”

wieven – vertellen over onszelf en de plek waar we wonen”, zegt Zwiers. „Ik benader het onderwerp meer vanuit de muzikale hoek. Het moet geen academische verhandeling worden; het mag wel een beetje leuk blijven.”

Zwiers publiceerde al vaker over muziek uit plattelandsregio's. In het artikel *Van Hummelo tot Sweet Home Alabama* (2018) vergeleek hij de Achterhoekse boerenrockband Normaal met de Amerikaanse southern rockers van Lynyrd Skynyrd. „Qua thematiek en stijl zijn er grote overeenkomsten, terwijl beide regionale culturen duizenden kilometers van elkaar verwijderd zijn.”

De muziek van Normaal heeft sinds het midden van de jaren 70 het bewustzijn van de hele Nederlandse plattelandsbevolking aangewakkerd, stelt de historicus. „Ze gaven plattelanders het gevoel dat hun afkomst niet iets was om je voor te schamen, maar juist iets om trots op te zijn. In mijn eigen jeugd, in Hollandscheveld, luisterden we naar niets anders dan Normaal. Als er een playbacksow was, wilden we Normaal na-doen.”

‘GLOCALISERING’

In tijden van globalisering en migratie zie je een herwaardering van de plaatselijke cultuur, constateert hij. „Dat hangt samen met het verdwijnen van bepaalde zekerheden in het leven – bijvoorbeeld het verhuizen van fabrieksarbeid naar lagelonenlanden. Mensen gaan dan op zoek naar dingen die grijpbaar zijn en vertrouwd.”

Dat zou je *glocalisering* kunnen noemen, doceert Zwiers. „Het zit ook in de slogan *Think global, act local*. Die wordt door de milieubeweging gebruikt, maar slaat tevens op het terugrijpen op de eigen cultuur.”

Hij noemt Rowwen Hèze en Skik als voorbeelden van bands die in navolging van Normaal de regionale taal hebben opgepakt. Maar iemand als Daniël Lohues heeft dan weer weinig tot niets met het Normaal-idiom van bier drinken, motorcrossen en in het weekend achter de vrouwen aan.

„Er zijn natuurlijk verschillende genres binnen het streektaal-landschap. Lohues is bijvoorbeeld interessant vanwege zijn aandacht voor de volksverhalen. Neem zo'n nummer als *De witte wieven van't aole Saksenland* of zijn ode aan het Bargerveen, op de nieuwe cd.”

Juist door die verschillende thema's vindt Zwiers regiomuziek een geschikt instrument voor het bestuderen van de regionale identiteit. „Het landschap, de mensen die er wonen, de tradities en de gebruiken, het gedrag. Dat we nu in een politiek tijdperk zitten waarin de Nederlandse identiteit weer op de voorgrond treedt, heeft ook zijn weerslag op de regio. Omdat mensen gaan nadenken: waar staat onze regio eigenlijk voor?”

Hij wijst naar de BBB als een partij die zich in een populistische retorische stijl afzet tegen de politieke elite en vol inzet op 'de regio'. Onder de titel *Nederland, noaberland?* schreef Zwiers samen met amerikanist Jelte Olthoff een analyse in de jongste uitgave van de *Nederlandse Boekengids*.

‘HET DORP’

Een fragment: „Tot op zekere hoogte dient Wim Sonnevelds *Het Dorp* als ideaalbeeld voor (Caroline) Van der Plas: het warme, geborgen gevoel van saamhorigheid dat het dorpsleven kan geven. Maar hoe kan grootschalige, exportgerichte en sterk gemoderniseerde landbouw verenigd worden met het kleinschalige dorpsgebeuren dat Sonneveld zo melancholisch bezong?”

„Identiteit, muziek, maar ook de manier waarop Groningen zich historisch ontwikkeld heeft: je kunt het niet los zien van mondiale processen. Invloeden van buitenaf hebben hun impact op de vorming van de eigenheid van de Groningse cultuur, het landschap, de provinciale economie. Die dingen zijn niet geïsoleerd van elkaar te zien.”

Historicus Maarten Zwiers: „Eigenlijk zegt Derksen dus: een Fries is een witte jongen in een overall die in de Kameleon vaart.”

FOTO: CORNÉ SPARIDAENS

‘Waar staat onze regio eigenlijk voor?’



Noorderzon, Voel het Veen en Promising Crossroads

Dat is mien laand (met Jesse Goris, Maarten Zwiers, Fieke Gosselaar, Arjan Sterken en muziek van Krzysztof Groen) is een onderdeel van Studium Generale op festival Noorderzon in Groningen. Donderdag 29 augustus (15.00-16.15 uur) in de spiegeltent Pollux. Entree: 8 euro. Maarten Zwiers zit op 6 september bij Bert Hadders aan de Protaafel op het festival *Voel het Veen* in Valthermond, over hetzelfde onderwerp (19.30 uur). Journalist Joep van Ruiten interviewt Jan Donkers en Maarten Zwiers, dan in zijn rol van amerikanist, op 27 september tijdens Promising Crossroads in Assen.

RECENSIE

Oprechte Tsjaikofsky met eerlijke stemmen

Gebeurtenis: Jevgeni Onegin van Tsjaikofsky bij Opera op het Hogeland. **Met:** Tiemo Wang (Jevgeni), Varvara Tishina (Tatiana), Maria Koziishi (Olga), Francis Ng (Lenski), Annemieke van der Ploeg (Larina), Marion van den Akker (Njanja), Staffan Liljas (Gremijn). **Dirigent:** Peter Boogaert. **Regie:** Brigitte Odett. **Gezien:** 25/10, De Buitenhof, Bedum. **Publiek:** 170 (Nog te zien: 28, 29, 31/8 en 1/9 (uitverkocht))

★★★★☆

Na vier Italiaanse operakrakers vanaf 2014 speelt Opera op het Hogeland nu Tsjaikofsky: Jevgeni Onegin, dat zich voor een groot deel op een Russisch landgoed afspeelt. Daar wonen de zusjes Tatiana en Olga met hun moeder en een huis-houdster. Een koor van landarbeiders zorgt voor de couleur locale en dat komt op met de meest Russische muziek denkbaar.

Vocaal is er niet te wensen in deze opvoering, vooral omdat er een verfrissend gebrek is aan zogeheten grote (en meestal flink vibrerende) stemmen. Hier zingt iedereen – jong en ouder - vrij strak en haarzuiver in ensembles en probeert zonder overdrijving eerlijk emoties op te roepen. Het orkestje help daarbij goed

mee, en het feit dat je er dicht bovenop zit is ook een pluspunt.

Voor Onegin heb je een goede tenor (dichter Lenski), bariton (Onegin) en sopraan (Tatjana) nodig en die zijn gevonden. Ook de rest van de cast is goed tot zeer goed, tot in de kleine rollen door koorleden.

Al vanaf het begin weet je dankzij de boventiteling dat dit verhaal niet goed eindigt, het is allemaal moedwil en misverstand. Onegin wijst Tatjana af, hij krijgt ruzie met zijn vriend Lenski die hij doodt in een duel. Jaren later ziet Onegin Tatiana adellijk gehuwd terug en wil nu wel met haar samenleven; zij wijst hem af al houdt ze nog wel van hem.

De slotscene tussen die twee ontroert het meest, niet alleen vocaal, maar ook omdat de regie vooral in kleiner bezette scènes het beste is. De feestsceens met koor staan nogal stil en de ruzie van Lenski en Onegin (moedwil en misterverstand in optima forma) lukt dramatisch niet helemaal. Na afloop weet je toch zeker dat dit tekstueel en muzikaal een heel goede opera is.

PAUL HERRUER



Jevgeni Onegin van Tsjaikofsky bij Opera op het Hogeland.

FOTO: JAN WILLEM VAN VLIET

Van Erp maakt film met scenarist Houtappels

AMSTERDAM Regisseur Michiel van Erp gaat volgend jaar een speelfilm maken met scenarist Frank Houtappels, bekend van de serie *Gooische Vrouwen*.

Het project heet Downtown en gaat over drie vrienden die elkaar eind jaren tachtig, tijdens de aidsperiode hebben overleefd, lopen nog steeds rond met flink wat krassen op hun ziel. Ze blijven vooral worstelen met de schuldvraag: waarom leef ik wel en anderen niet meer. Die vragen speelden bij ons tijdens de coronaperiode ook weer op.” Het project wordt geproduceerd door Kaap Holland Film.

maakt. Eerder regisseerde Van Erp in het theater wel twee stukken van Houtappels, *Brak* en *Afterparty*. Acteurs zijn nog niet bekend.

„De film is mede gebaseerd op herinneringen die Frank en ik aan die tijd hebben”, stelt Van Erp. „De mensen die de aidsperiode hebben overleefd, Ze blijven vooral worstelen met de schuldvraag: waarom leef ik wel en anderen niet meer. Die vragen speelden bij ons tijdens de coronaperiode ook weer op.” Het project wordt geproduceerd door Kaap Holland Film.